

Správy

K nedožitému jubileu prof. V. Žbirkovej

Pri príležitosti nedožitého životného jubilea profesorky PhDr. Viery Žbirkovej, CSc. (1941 – 2011) uskutočnilo Múzeum školstva a pedagogiky v Bratislave dňa 24. novembra 2011 spomienkové stretnutie venované jej životu a dielu za účasti rodinných príslušníkov, kolegov a spolupracovníkov z vysokých škôl v Nitre a Bratislave, ako aj jej bývalých spolužiačok zo strednej školy.

V takmer polhodinovom komponovanom programe fotografií, textov, čítaného komentára aj zvukových ukážok z vystúpení prof. Žbirkovej sa návštevníci mohli podrobnejšie oboznámiť s jej životnou dráhou od rodného Brodského, cez školské roky v Záhorskej Vsi a v Bratislave, kde študovala na Pedagogickej škole pre učiteľov národných škôl. Po jej ukončení pokračovala v štúdiu na Filozofickej fakulte UK v Bratislave, odbor pedagogika – slovenský jazyk a literatúra, po promócií v roku 1964 sa stala asistentkou na Katedre pedagogiky Pedagogického inštitútu (neskôr Pedagogickej fakulty) v Nitre, ktorej ostala verná plných 34 rokov. Tu naplno rozvinula svoj nesporný učiteľský talent a vytvorila si priestor pre vedecko-výskumnú prácu. Už ako mladá asistentka sa v roku 1975 predstavila odbornej verejnosti zrelou monografiou o pedagógovi Jurajovi Hroncovi, zúčastňovala sa vedeckých seminárov a konferencií, priebežne publikovala ďalšie práce.

Po roku 1989 sa habilitovala na docentku a v roku 1999 získala pedagogický titul profesor v odbore dejín pedagogiky. To už bola profesorom-garantom štúdia etiky na Filozofickej fakulte Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre, kde sa zaoberala aj problematikou sociálnej práce, etiky, ale naďalej i dejinami školstva a pedagogiky. V tejto oblasti sa začala venovať osobnosti J. A. Komenského a jeho vzťahu k Slovensku, ale najmä novo sa formujúcej oblasti školského múzejníctva. Úzko spolupracovala s Múzeom školstva a pedagogiky v Bratislave, ktoré je ústredným špecializovaným múzejným pracoviskom rezortu školstva s poslaním dokumentovať históriu školstva od najstarších čias až po súčasnosť.

Podujatie obohatilo aj hudobné vystúpenie študentiek Cirkevného konzervatória v Bratislave. Na záver programu sa viacerí kolegovia a spolupracovníci – prof. E. Kratochvílová, doc. J. Ivanovičová, doc. Z. Bakošová, Dr. K. Račeková a ďalší - vrátili vo svojich spomienkach na spoločne prežité chvíle s prof. Žbirkovou, pričom vyzdvihli nielen jej učiteľské a odborné kvality, ale predovšetkým jej osobné čaro či prajný vzťah k študentom a kolegom, ktoré nadhlo zanechajú stopu u všetkých, ktorí sa s ňou stretli.

Múzeum školstva a pedagogiky pri tejto príležitosti získalo prísľub, že rodina prof. Viery Žbirkovej venuje múzeu jej pozostalosť obsahujúcu nielen osobnú knižnicu odbornej literatúry, ale aj listinné dokumenty, fotografický a iný dokumentačný materiál, ktorý bude slúžiť záujemcom o historicko-pedagogický výskum a zároveň ako dokument o živote a diele našej poprednej historičky pedagogiky.

Podujatie uskutočnilo Múzeum školstva a pedagogiky v spolupráci s Odbornou sekciou Histórie školstva a pedagogiky SPaS s podporou Slovenskej pedagogickej spoločnosti pri SAV, nadväzujúc na tradíciu podobných podujatí z rokov 2008 až 2010, o ktorých sme v informovali Spravodaji SPaS.

Vladimír Michalička

Škola – statický element v sociálnej dynamike

Katedra predškolskej a elementárnej pedagogiky Trnavskej univerzity v Trnave spolu s Centrom pedagogického výskumu ÚVSK SAV a Metodicko-pedagogickým centrom v Bratislave po prvýkrát pozvali pedagogických odborníkov a vedcov z iných príbuzných disciplín na stretnutie pod Tatrami (Demänovská dolina, 10. – 12.10. 2011, Hotel Junior, Jasná), aby sa pokúsili identifikovať tie pohľady na školovanie, „ktoré unikajú alebo vypadávajú zo zorného uhla súčasných reformných, transformačných a školu dynamizujúcich pohybov“. Hoci nie sú súčasťou mainstreamového prúdu vied o výchove, neznamená to, že nie sú dôležité, alebo je nutné vnímať ich na hranici „extrémizmu“.

Dôvodom či už jedného alebo druhého postoja môže byť nereflektovanie faktu, že reformné a transformačné snahy sú „motivované socio-ekonomicky a politicky“ alebo sú modelované „špecifickými konceptuálnymi pohybmi vychádzajúcimi z rôznorodých diskurzov vied o výchove“. Cieľom konferencie bolo na základe exponovania tohto prepojenia „poskytnúť priestor pre analýzu celého spektra (...) imperatívov a požiadaviek, s ktorými je súčasná škola neustále konfrontovaná“, a ktoré z nej robia „priestor neustále vystavovaný novým reglementom, nárokom, kontrolám kvality, didaktickým transformáciám či spôsobom poznávania“.

Aktuálnou socio-ekonomickou a politickou snahou je napríklad akcentovanie „neoliberálnej správy školy a vzdelávania“, ktorá presahuje do rôznych úrovní školy, a preto boli vítané príspevky reflektujúce nielen úroveň transformácie obsahov vzdelávania, transformácie v rámci didaktiky, metodiky a metodológie, ale reflektujúce aj úroveň politického diskurzu či „dychtivosť“ po potrebe evalvačných nástrojov.